

PANEVĖŽIO LOPŠELIO-DARŽELIO „ŽILVINAS“ SMURTO IR PATYČIŲ PREVENCIJOS IR INTERVENCIJOS VYKDYMO TVARKOS APRAŠAS

1. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo Panevėžio lopšelio-darželio „Žilvinas“ tvarkos aprašas (toliau – Tvarkos aprašas) parengtas vadovaujantis Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo Panevėžio miesto mokyklose tvarkos aprašų, patvirtintu Panevėžio miesto savivaldybės administracijos direktoriaus 2017 m. birželio 20 d. įsakymu Nr. A-602(4.1E) ir 2018 m. balandžio 11 d. įsakymu Nr. A-274(4.1E) pakeitimu. Tvarkos aprašas nustato ikimokyklinio ugdymo mokyklos prevencijos ir intervencijos priemonių sistemą saugiai nuo smurto ir patyčių (įskaitant ir patyčias kibernetinėje erdvėje) aplinkai kurti.

2. Prevencijos tikslas – sukurti saugią, vaiko asmenybės augimui, brandai ir ugdymuisi palankią aplinką mokykloje, kurioje vaikai jaučiasi gerbiami, priimti, saugūs, jų nuomonė ir siūlymai yra išklausomi ir vertinami. Psichologinė vaikų savijauta ir saugumas mokykloje susijęs su emocijomis vaikų, mokyklos darbuotojų, tėvų (toliau – mokyklos bendruomenės nariai) gerove, jų tarpusavio santykiais. Prevencija yra nuolatinis, cikliškas (ne baigtinis) procesas, apimantis esamų arba potencialiai galimų problemų identifikavimą, tinkamų priemonių joms spręsti parinkimą ir vykdymą, poveikio į(si)vertinimą ir tolesnių veiksmų planavimą.

3. Prevencijos priemonės, nukreiptos į visus Panevėžio lopšelio-darželio „Žilvinas“ ugdytinius, padeda išvengti problemų (pvz., patyčių ar kitokio smurto) atsiradimo ir mažinti egzistuojančių problemų mastą. Tiems vaikams, kuriems visai mokyklai taikomos prevencijos priemonės nepaveikios ir jų nepakanka, taikomos papildomos prevencijos priemonės ar (ir) programos, teikiama švietimo pagalba.

4. Tvarkos aprašas remiasi šiais principais:

4.1. į smurtą ir patyčias **būtina reaguoti** nepriklausomai nuo jų turinio (dėl socialinės padėties, lyties, amžiaus, seksualinės orientacijos, negalios, religinės ar tautinės priklausomybės, išskirtinių bruožų ar kt.) ir formos;

4.2. kiekvienas mokyklos administracijos atstovas, mokytojas, švietimo pagalbos specialistas ar kitas darbuotojas, pastebėjęs ar sužinojęs apie smurtą ar patyčias, turi reaguoti ir tai stabdyti;

4.3. veiksmų turi būti imamasi visais atvejais, nepriklausomai nuo pranešančiųjų apie smurtą ar patyčias amžiaus ir pareigų, nepriklausomai nuo besityčiojančiųjų ar patiriančių patyčias ar smurtą amžiaus ir pareigų.“

5. Tvarkos apraše vartojamos sąvokos:

5.1. **Smurtas** – veikiamu ar neveikimu asmeniui daromas tyčinis fizinis, psichinis, seksualinis, ekonominis ar kitas poveikis, dėl kurio asmuo patiria fizinę, materialinę ar neturtinę žalą. Smurto formos gali būti:

5.1.1. **patyčios** – psichologinę ar fizinę jėgos persvarą turinčio asmens ar asmenų grupės kitam asmeniui daromi tyčiniai pasikartojantys veiksmai, kuriais siekiama pažeminti jo reputaciją ar orumą, jį įžeisti, įskaudinti ar kitaip sukelti jam psichologinę ar fizinę žalą;

5.1.2. **žodinės patyčios** – pravardžiavimas, grasinimas, ujimas, užgauliojimas, užkabinėjimas, erzinimas, žeminimas;

5.1.3. **fizinės patyčios** – mušimas, spardymas, spaudimas, dusinimas, užkabinėjimas, turtinė žala;

5.1.4. **socialinės patyčios** – socialinė izoliacija arba tyčinė atskirtis, gandų skleidimas;

5.1.5. **patyčios kibernetinėje erdvėje** – patyčios iš kito asmens naudojantis informacinėmis technologijomis ir (ar) informacinės visuomenės informavimo priemonėmis, siekiant įbauginti tą asmenį,

pakenkti jo reputacijai ar kitokiu būdu jį pažeminti, neatsižvelgiant į tai, ar patyčių informacija siunčiama asmeniškai, ar paskleidžiama neapibrėžtam gavėjų skaičiui;

5.1.6. **vaiko nepriežiūra** – vaiko atstovo pagal įstatymą ir (ar) už vaiko priežiūrą atsakingo asmens nuolatinis nepakankamas pagrindinių vaiko fizinių ir dvasinių poreikių tenkinimas ar netenkinimas, keliantis grėsmę vaiko fizinei, protinei, emocinei ir socialinei sveikatai ir raidai.

5.2. **Smurtą ar patyčias patiriantis vaikas** – mokinys, iš kurio yra tyčiojama arba smurtaujama.“

5.3. **Besityčiojantysis ar smurtaujantis** – vaikas ar suaugusysis, inicijuojantis patyčias ar smurtą ir (ar) prisidedantis prie jų;

5.4. **Smurtą ar patyčias ar patiriantis suaugusysis** – administracijos atstovas, mokytojas, švietimo pagalbos specialistas ar kitas darbuotojas, iš kurio tyčiojasi ar smurtauja vaikas(-ai);

5.5. **Smurto ar patyčių stebėtojas** – vaikas ar suaugusysis, matantis ar žinantis apie smurtą ar patyčias;

5.6. **Prevencinė veikla** - planingų ir sistemingų priemonių veikla, skirta smurto ar patyčių rizikai mažinti imantis mokyklos bendruomenės narių (vaikų, administracijos atstovų, mokytojų, švietimo pagalbos specialistų, kitų darbuotojų, tėvų (globėjų, rūpintojų)

švietimo, informavimo ir kitų priemonių;

5.7. **Smurto ar patyčių intervencija** – mokyklos vadovo, pavaduotojų, mokytojų, švietimo pagalbos specialistų ir kitų mokyklos darbuotojų (toliau – mokyklos darbuotojai) koordinuoti veiksmai, nukreipti į smurto ar patyčių stabdymą, taip pat – švietimo priemonių visuma;

5.8. **Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos stebėseną** - smurto ir patyčių situacijos lopšelyje – darželyje stebėjimas, renkant, analizuojant faktus ir informaciją, svarbią šio reiškinio geresniam pažinimui bei valdymui, reiškinio tolesnės raidos ir galimo poveikio prognozavimas.

5.9. **Socialinės ir emocinės kompetencijos** – vaikų savęs pažinimo, empatijos, problemų ir konfliktų sprendimo, pykčio valdymo, streso įveikos, bendravimo ir bendradarbiavimo, kiti socialiniai įgūdžiai.

6. Saugios aplinkos mokykloje kūrimas apima glaudžiai tarpusavyje susijusius, integraliai veikiančius komponentus: mokyklos veiklą ir valdymą, socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymą, pozityvaus mokyklos mikroklimato kūrimą, mokinių pozityvių vertybių formavimą ir tėvų (globėjų, rūpintojų) (toliau – tėvai) į(si)traukimą.

7. Tvarkos aprašas parengtas vadovaujantis Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija, Lietuvos Respublikos švietimo įstatymu, Lietuvos Respublikos vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymu, Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymu, Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymu, kitais įstatymų įgyvendinamaisiais teisės aktais.

8. Lopšelio-darželio veikla ir valdymas:

8.1. atsakomybė, darželio vadovas atsako už sveiką, saugią, užkertančią kelią bet kokioms smurto apraiškoms ir žalingiems įpročiams aplinką. Saugios ir palankios vaikams aplinkos kūrimu rūpinasi lopšelio-darželio Vaiko gerovės komisija;

8.2. lopšelis-darželis puoselėja bendruomenės vertybes: bendravimą ir sąveiką su vaiku, tėvų ir darbuotojų partnerystę, atsakomybę už savo veiklą, fizinį ir emocinį visų bendruomenės narių saugumą.

8.3. pareigybių aprašai: darbuotojų pareigybių aprašuose numatyta atsakomybė už emociškai saugios ugdymo (si) aplinkos puoselėjimą, reagavimą į smurtą ir patyčias.

9. Socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymas:

9.1. nuoseklus vaikų savęs pažinimo, empatijos, problemų ir konfliktų sprendimo, pykčio valdymo, bendravimo ir kitų socialinių įgūdžių ugdymas vykdomas: integruojant saviraišką skatinančias veiklas į ugdymo turinį, **įgyvendinant prevencines programas: Tarptautinė ankstyvosios prevencijos programa „Zipio draugai“, „Alkoholio, tabako ir kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimo prevencijos programa“, „Gyvenimo įgūdžių programa. Ikimokyklinis amžius“,** organizuojant akcijas, rengiant grupių bendruomenių ir mokyklos renginius.

9.2. pedagoginių darbuotojų kvalifikacijos tobulinimas (ne rečiau kaip kartą per ketverius metus) vaikų socialinių emocinių kompetencijų ugdymo srityje, taip pat tobulinti asmenines socialines ir emocines kompetencijas.

10. Pozityvaus lopšelio-darželio mikroklimato kūrimas:

10.1. darželio bendruomenės narių santykiai: kuriama ugdymo(si) aplinka palanki asmenybės saugumui, kuriami pozityvūs, tarpusavio pagarba ir pasitikėjimu, bendromis vertybėmis grįsti santykiai. Skatinami ir stiprinami bendrumo lopšelio-darželio bendruomenei jausmai;

10.2. pozityvaus mikroklimato kūrimas ir puoselėjimas, susideda iš sekančių etapų:

10.2.1. esamos situacijos įvertinimas: lopšelio-darželio Vaiko gerovės komisija, Patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo grupė apklausos, stebėjimo, pokalbių būdu renka informaciją apie ugdymo (si) aplinkos saugumą, darželio bendruomenės narių santykius ir identifikuoja aktualias problemas;

10.2.2. pozityvaus lopšelio-darželio mikroklimato kūrimu rūpinasi lopšelio-darželio vadovai ir Vaiko gerovės komisija, įtraukdami į šį procesą visus bendruomenės narius. Sprendimų ieškoma diskutuojant ir tariantis;

10.2.3. vertinamas priemonių veiksmingumas, analizuojami pasiekti rezultatai, numatomos galimybės tobulinti priemones.

10.3. mokykloje susitarta dėl elgesio normų:

10.3.1. vaikų elgesio normos įtvirtintos grupės elgesio taisyklėse;

10.3.2. darbuotojų elgesio normos įtvirtintos Mokyklos darbo tvarkos taisyklėse.

11. Tėvų įtraukimas:

11.1. tėvų aktyvumo skatinimas: kuriant saugią ugdymo (si) aplinką, įtraukiant juos į priemonių planavimą ir įgyvendinimą, kitas veiklas, atstovavimą vietos bendruomenėje;

11.2. tėvų konsultavimas, informavimas patyčių ir smurto prevencijos, saugios aplinkos lopšelyje-darželyje kūrimo klausimais.

12. Lopšelis-darželis, vykdydamas veiklas, orientuotas į smurto ir patyčių prevenciją, bendradarbiauja su ugdytinių tėvais, vietos bendruomene, savivaldybėse esančiomis įstaigomis ir organizacijomis, kitais suinteresuotais asmenimis.

II. SMURTO IR PATYČIŲ STEBĖSENA IR PREVENCIJA DARŽELYJE

13. **Smurto ar patyčių prevencijos ir intervencijos stebėseną** – smurto ar patyčių situacijos mokykloje stebėjimas renkant, analizuojant faktus ir informaciją, svarbią šio reiškinio geresniam pažinimui ir valdymui, reiškinio tolesnės raidos ir galimo poveikio prognozavimas.“

14. Smurto ir patyčių prevencija ir intervencija yra svarbi lopšelio-darželio veiklos dalis, kurios planavimu, organizavimu ir stebėseną rūpinasi lopšelio-darželio direktorius, Vaiko gerovės komisijos nariai, grupių auklėtojai, direktoriaus pavaduotojas ugdymui, o jos vykdyme dalyvauja visi lopšelio-darželio bendruomenės nariai.

15. Lopšelio-darželio direktorius yra atsakingas už Tvarkos aprašo parengimą ir vykdymą, už stebėsenos rezultatais paremto kasmetinio lopšelio-darželio smurto ir patyčių prevencijos priemonių plano parengimą, jo pristatymą bendruomenei ir vykdymą.

16. Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarkos įgyvendinimą koordinuoja ne mažiau 3 atsakingi asmenys, sudarantys patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo grupę (toliau – Vykdytojų grupė). **Lopšelio-darželio direktorius Vykdytojų grupės nariais paskiria du Vaiko gerovės komisijos narius ir kineziterapeutą, kurie kasmet:**

16.1. inicijuoja ir koordinuoja anoniminės bendruomenės narių apklausos vykdymą ir apibendrina jos rezultatus;

16.2. surenka apibendrintus duomenis iš grupių auklėtojų ar direktoriaus pavaduotojo ugdymui dėl lopšelyje-darželyje fiksuotų pranešimų apie patyčias ir atlieka jų analizę;

16.3. remiantis apklausos ir pranešimų apie patyčias analizės duomenimis, rengia smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos priemonių planą;

16.4. aptaria turimą informaciją, svarsto prevencijos ir intervencijos priemonių taikymo plano turinį Vaiko gerovės komisijos posėdyje;

16.5. teikia siūlymus lopšelio-darželio direktoriui dėl smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos priemonių įgyvendinimo, darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo patyčių prevencijos ar intervencijos srityje ir kitais klausimais;

16.6. teikia siūlymus lopšelio-darželio direktoriui dėl Tvarkos aprašo tobulinimo;

16.7. atlieka kitus Tvarkos apraše numatytus veiksmus.

17. Direktoriaus pavaduotojas ugdymui kasmet išanalizuoja ir apibendrina turimus pranešimus apie patyčias, informuoja Vaiko gerovės komisijos narius, koordinuojančius vykdymo Tvarką, apie prevencijos, intervencijos taikomų priemonių rezultatus, teikia kitą svarbią informaciją, susijusią su patyčiomis.

III. SMURTO IR PATYČIŲ INTERVENCIJA DARŽELYJE

18. Visais smurto ar patyčių atvejais (įvykusiais ar įtariamais) kiekvienas mokyklos darbuotojas vadovaujasi šia tvarka kuri įteisinta 2018 m. birželio 20 d. mokyklos direktoriaus įsakymu Nr. V-19 patvirtintas „Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo Panevėžio lopšelyje-darželyje „Žilvinas“ tvarkos aprašas“

19. Bet kuris mokyklos darbuotojas (mokytojas, pagalbos mokiniui specialistas, meninio ugdymo pedagogas, mokyklos vadovas ar nepedagoginis darbuotojas):

19.1. nedelsdamas reaguoja į smurtą ar patyčias ir tuojau pat jas stabdo;

19.2. primena smurtaujančiam (besityčiojančiam) vaikui mokyklos nuostatas smurto ar patyčių atveju ir vaikui elgesio taisykles;

19.3. dalyvauja įvykusio smurto ar patyčių atvejo tyrime, bendradarbiauja su suinteresuotais asmenimis ar institucijomis.

20. Mokytojas pastebėjęs ar gavęs informaciją apie smurtą ar patyčias (įvykusias ar įtariamias):

20.1. nedelsdamas išsiaiškina situaciją, nustato, koks tai atvejis (smurto ar patyčių), vaikui primena elgesio taisykles;

20.2. nedelsdamas tą pačią dieną organizuoja individualius pokalbius su smurtą ar patyčias patyrusiu vaikui, smurtavusiu ar besityčiojusiu vaikui, jei yra, su smurto ar patyčių stebėtojais;

20.3. įvertinęs įvykį, nedelsdamas tą pačią dieną informuoja visų situacijos dalyvių tėvus (globėjus) apie įvykusį smurto ar patyčių atvejį. Jei yra poreikis, kviečia juos dalyvauti pokalbiuose;

20.4. esant poreikiui kreipiasi dėl pagalbos mokiniui specialistų (psichologo, sveikatos priežiūros specialisto) pagalbos teikimo;

20.5. vykdo tolesnę smurto ar patyčių situacijos stebėseną;

20.6. nustatęs sudėtingesnę smurto ar patyčių atvejį arba nesiliaujant smurtui ar patyčioms skubiai informuoja direktoriaus pavaduotoją ugdymui. Tą pačią dieną užpildo „Pranešimo apie smurtą ar patyčias“ formą (Priedas Nr.1), perduoda ją direktoriaus pavaduotojui ugdymui ir nedelsdamas informuoja mokyklos vadovą.

20.7. Įtardamas apie vaiko patiriamą smurtą šeimoje (fizinis, psichologinis smurtas, nepriežiūra) ar gavęs informaciją apie patirtą smurtą šeimoje informuoja mokyklos direktoriaus pavaduotoją ugdymui.

21. Direktorius pavaduotojas ugdymui gavęs informaciją apie smurtą ar patyčias (įvykusias ar įtariamias):

21.1. nedelsdamas išsiaiškina sudėtingesnes smurto ar patyčių situacijas, įvertina įvykius;

21.2. registruoja „Pranešimus apie smurtą ar patyčias“ Patyčių ir smurto registravimo žurnale;

21.3. skubiai išnagrinėja „Pranešimo apie smurtą ar patyčias“ formoje pateiktą informaciją ir nedelsdamas išsiaiškina sudėtingesnius ir pasikartojančius smurto ar patyčių atvejus mokyklos aplinkoje;

21.4. organizuoja individualius pokalbius su sudėtingesnių ar pasikartojančių smurto ar patyčių situacijų dalyviais, juos konsultuoja, toliau bendradarbiauja su jų tėvais, grupės mokytoju ir kt.;

21.5. esant poreikiui kreipiasi dėl pagalbos (sveikatos priežiūros specialisto, psichologo ir kt.) teikimo smurto ar patyčių situacijų mokyklos aplinkoje dalyviams ir bendradarbiauja su suinteresuotomis institucijomis (policija, Vaikų teisių apsaugos tarnybą ir kt.);

21.6. apie įvykusį smurtą, nedelsdami, bet ne vėliau kaip kitą darbo dieną, praneša smurtaujančio ir smurtą patyrusio vaiko tėvams, mokyklos vadovui, Panevėžio miesto savivaldybės administracijos Vaiko teisių apsaugos ir švietimo ir jaunimo reikalų skyriams;

22. Mokyklos Vaiko gerovės komisija, gavusi informaciją apie smurto ar patyčių atvejį:

22.1. organizuoja posėdį ir įvertina turimą informaciją;

22.2. numato pagalbos (psichologinės, socialinės, pedagoginės, teisinės) smurtą ar patyčias patyrusiam vaikui, smurtavusiam ar besityčiojusiam mokiniui, smurtą ar patyčias stebėjusiems mokiniams organizavimą ir sudaro veiksmų planą;

22.3. su veiksmų planu supažindina smurtą ar patyčias patyrusį mokinį, smurtavusį ar besityčiojusį mokinį, smurtą ar patyčias stebėjusius mokinius, visų smurto ar patyčių atvejyje dalyvavusių mokinių tėvus, informuoja smurtavusį ar besityčiojusį mokinį ir jo tėvus apie nevykdymo pasekmes;

22.4. esant poreikiui koreguoja sudarytą veiksmų planą;

22.5. vykdo plane numatytas veiklas, stebi, analizuoja, organizuoja pakartotinius posėdžius situacijos įvertinimui;

22.6. nuolatos teikia informaciją mokyklos vadovui apie situaciją.

23. Mokyklos vadovas, sužinojęs apie mokyklos darbuotojo patiriamą smurtą ar patyčias arba mokyklos darbuotojo tyčiojimąsi ar smurtavimą, nedelsdamas imasi priemonių, numatytų mokyklos tvarkos apraše.

24. Kitiems smurto ar patyčių dalyviams pagal individualius poreikius mokykloje teikiama švietimo pagalbos specialistų ar pedagogų pagalba.

25. Kai mokykloje nėra švietimo pagalbos specialistų ar yra kitos priežastys, dėl kurių negali būti teikiama švietimo ar kita pagalba ar netikslinga ją teikti mokykloje, mokyklos direktorius ir/ar administracijos atstovas nukreipia vaiką ir jo tėvus (globėjus, rūpintojus) į pedagoginę psichologinę tarnybą

IV. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

26. Visi dokumentai, esantys vaiko asmens byloje, ir duomenys, susiję su vaiku ir jo asmeniniu gyvenimu, yra konfidencialūs ir naudojami tik tiek, kiek tai būtina atsakingiems fiziniams ar juridiniams asmenims atlikti pavestas funkcijas, užtikrinti vaiko teises ir teisėtus interesus.

27. Visi lopšelio-darželio bendruomenės nariai supažindinami su šiuo tvarkos aprašu pasirašytinai.

28. Aprašas skelbiamas lopšelio-darželio internetinėje svetainėje www.zilvinas.panevezys.lm.lt

---